

Valvira

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä

Mikä muuttuu?

Lahti

31.1.2017

Riitta Husso, LM Valvira

Valvira.fi, [@ValviraViestii](https://twitter.com/ValviraViestii)

Mikä muuttui

Ammattihenkilölaki vs. kelpoisuuslaki

- Kumotussa kelpoisuuslaissa säädettiin kelpoisuusehdoista tiettyihin tehtäviin, AmhL:ssa säädetään siitä, millä edellytyksillä henkilö voi saada laillistuksen tai nimikesuojauksen.
- Säädetyt kelpoisuusvaatimukset löytyvät nyt useista eri laeista, kuten esim. sosiaalihuoltolaista tai lastensuojelu- ja oppilashuoltolaista.
- Vaatii rekrytointeja suorittavalta oman alansa lainsäädännön laajempaa tuntemista.
- Tehtäväkohtaisia kelpoisuusvaatimuksia on aiempaa vähemmän.

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki

Lain tarkoitus:

- edistää asiakasturvallisuutta
- parantaa asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun
- varmistaa ammattihenkilöiden pätevyys
- edistää yhteistyötä ja tarkoituksenmukaisen tehtävärakenteen muodostumista
- järjestää ammattihenkilöiden toiminnan valvonta

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki

Lakia sovelletaan

- julkista tehtävää hoitavan yhteisön ja
- yksityisen toimijan palveluksessa oleviin sekä
- itsenäisinä ammatinharjoittajina toimiviin

sosiaalihuollon ammattihenkilöihin

Kriteerinä sosiaalihuollon tehtävissä toimiminen!

Ammatinharjoittamisoikeus (3 §)

Laillistetut ammattihenkilöt

- Sosiaalityöntekijä
- Sosionomi: kokeiluajan tutkinto ja sitä edeltäneistä opistotasoisista tutkinnoista *sosiaalikasvattaja, sosiaaliohjaaja, kehitysvammaisten ohjaaja, sosiaalialan ohjaaja, diakoni*
- Geronomi: kokeiluaikainen vanhustyön asiantuntijan tutkinto

Nimikesuojatut ammattihenkilöt

- lähihoitaja, kodinhoitaja ja kehitysvammaistenhoitaja

Nimikesuojatun ammattihenkilön tehtävissä voi toimia muukin, jolla on riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito, mutta **ei voi käyttää ammattinimikettä.**

Rekisteröinti - työelämässä olevat

Henkilöt, jotka täyttävät kelpoisuusehdot aiemmin voimassa olleiden säädösten perusteella, ovat oikeutettuja toimimaan ammattihenkilön tehtävissä:

- kunnes heidän ammattioikeushakemus on Valvirassa käsitelty
- oikeus toimia tehtävässä ilman laillistusta on voimassa kuitenkin enintään 31.12.2017 saakka
- rekisteri valmistui 1.8.2016

Valviralla on lain mukaan 6 kuukautta aikaa käsitellä hakemus.

Työelämässä jo olevia ammattihenkilöitä kehoitetaan hakemaan laillistusta tai nimikesuojausta Valviralta hyvissä ajoin ennen siirtymäajan päättymistä, jotta hakemus ehditään käsitellä ennen **31.12.2017.**

Valvira

Rekisteriin merkittävät tiedot (16.2 §)

- 1) nimi, henkilötunnus, kotiosoite ja rekisteröintinumero
- 2) ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen
- 3) oikeus käyttää sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltäminen
- 4) tiedot em. oikeuden perusteena olevasta koulutuksesta;
- 2) tiedot sosiaalihuollon ammattihenkilön suorittamasta
 - sosiaalialan YAMK-tutkinnosta
 - ammatillisesta lisensiaattitutkinnosta
 - korkeakoulutettujen erikoistumiskoulutuksista
- 3) **huomautus** sekä tiedot **ammattitoiminnassa** saadusta **varoituksesta, sakko- tai vankeusrangaistuksesta tai viraltapanosta**
- 4) **tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön ammatissa toimivan henkilön nimi, henkilötunnus ja kotiosoite, sekä tiedot valvontatoimenpiteestä: huomautus, kirjallinen varoitus tai turvaamistoimenpide**

Mitä rekisteröityminen maksaa?

Laillistaminen ja nimikesuojaus (Suomessa koulutetut)

- Ammattihenkilön laillistaminen suoraan AmhLain perusteella
(= sosiaalityöntekijät, sosionomit, geronomit) 100€
- Nimikesuojauksen rekisteröinti 100€
- Ammattihenkilön laillistaminen ns. kelpoisuuslaissa säädetyn
kelpoisuuden perusteella (siirtymäsäännös) 200€
- Terveystieteiden ammattihenkilölaissa jo olevan lähihoitajan rekisteröiminen
sosiaalihuollon ammattihenkilörekisteriin 40 €
- Lähihoitajan rekisteröiminen sekä terveyden- että sosiaalihuollon
ammattihenkilörekisteriin 140€

Muut tutkinnot ja erikoistumiskoulutukset

- Merkintä sosiaalialan YAMK -tutkinnon suorittamisesta,
ammattillisen lisensiaattitutkinnon suorittamisesta tai
korkeakoulutettujen erikoistumiskoulutuksen 100€

Jos hakee lisäkoulutuksen merkitsemistä samaan aikaan laillistamisen kanssa, ei peritä erillistä maksua.

Valvira

Rekisteriote- ja todistuspyyntö

Ammattihenkilö voi tarvita rekisteriotteen tai erillisen todistuksen, jos aikoo työskennellä tai hakea ammatinharjoittamisoikeutta ulkomailla

Rekisteriotteen tai erillisen todistuksen voi pyytää puhelimitse tai sähköpostitse suoraan Valvirasta, josta se lähetetään asiakkaalle postiennakolla kotiin.

Sekä rekisteriote että todistus ovat maksullisia ja niiden hinnat määräytyvät STM:n asetuksen perusteella.

- EU-todistus 90€
- Keskusrekisterin ote 45€

Julki-Suosikissa näkyy (18 §)

- nimi
- rekisteröintinumero
- ammatinharjoittamisoikeus > laillistetut ammattihenkilöt
- oikeus käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä
- tiedot oikeuden perusteena olevasta koulutuksesta
- ammatinharjoittamisoikeuden rajoittaminen

- Jos ammatinharjoittamisoikeus poistetaan tai ammattinimikkeen käyttö kielletään – nimi poistetaan julkisesta tietopalvelusta

Tietojen poistuminen rekisteristä (16.3 §)

Päätöksen antamisesta on kulunut 10 vuotta

- 1) Avin tai Valviran antama huomautus, tieto ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- tai vankeusrangaistuksesta tai viraltapanosta
- 2) Tilapäisesti toimineelle annettu huomautus tai kirjallinen varoitus

Kuolemasta on kulunut 10 vuotta

- 1) nimi, henkilötunnus, kotiosoite ja rekisteröintinumero
- 2) ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen
- 3) ammattinimikkeen käyttöoikeus ja sen kieltäminen
- 4) ammatinharjoittamisoikeuden tai nimikesuojauksen perusteena oleva koulutus
- 5) tilapäisesti toimineelle määrätty turvaamistoimenpide**

Valvira

Ammattihenkilöiden valvonta

Lahti
31.1.2017

Valvira.fi, @ValviraViestii

Toimivalta ja vastuu (15 §)

1. Työntekijä
2. Työnantaja
3. Aluehallintovirasto omalla toimialueellaan
4. Valvira, kun asia on:
 - periaatteellisesti tärkeä ja laajakantoinen
 - joka saattaa edellyttää väliaikaisen turvaamistoimenpiteen tai
 - edellyttää Valviralle säädetyin seuraamuksen antamista
 - kun aluehallintovirasto on esteellinen

Työntekijän vastuu

Työntekijän velvollisuudesta suorittaa virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä ja noudattaa asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä (kunnallisesta viranhaltijasta annettu laki)

Muissa työsuhteissa työsopimuslaissa

ShL:n 48 §:ssä on säännös, joka velvoittaa sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvaa toimimaan siten, että asiakkaalle annettavat sosiaalipalvelut toteutetaan laadukkaasti.

Työnantajan vastuu

Työnantajalla aina ensisijainen vastuu seurata, johtaa ja valvoa sitä, miten hänen työntekijänsä työskentelevät ja suoriutuvat tehtävistään

Yleensä asiat voidaan hoitaa työpaikalla, eikä valvontaviranomaisia tarvita

Suunnitelmallinen omavalvonta

Työnantajalla on oikeus ilmoittaa (Valviralaki 6.2 §), jos työntekijä vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuuden

Valvontaviranomaiselle ilmoittaminen ei poista työnantajan työnjohto- ja valvontavelvollisuutta

Työnantajan on huolehdittava siitä, että **tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön** ammatissa toimiva henkilö täyttää laissa säädetyt edellytykset toimia kyseisissä tehtävissä

Aluehallintoviraston rooli

AVI antaa hallinnollista ohjausta:

- huomautus – merkitään rekisteriin
- huomion kiinnittäminen
- kehoitus puutteen tai epäkohdan korjaamiseksi

Kantelujen ja valitusten käsittelyn yhteydessä työntekijöiden toiminnan asianmukaisuutta on arvioitu ensisijaisesti toiminnasta vastaavan velvollisuutena – organisaatiovalvontana

Nyt ammattitoimintaa arvioidaan myös työntekijän henkilökohtaisen vastuun kautta.

Valvira

Valvontalautakunta

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta

Kokoonpano

- puheenjohtaja; Valvirasta
- lääketieteellinen asiantuntemus
- oikeustieteellinen asiantuntemus
- sosiaalihuollon asiantuntemus
- STM:n edustaja
- ammattialakohtainen jäsen
 - sosiaalityöntekijä
 - sosionomi ja geronomi
 - lähihoitaja, kodinhoitaja, kehitysvammaistenhoitaja

Valvira

Valvonnan perusta

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun ilman syrjintää...

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000, Asiakaslaki)

Asiakasturvallisuuden käsite

- asiakasturvallisuuden vaarantumisen arviointi
- ei voida kopioida potilasturvallisuuden käsitettä terveydenhuollosta

Valvira **Ammattieettiset velvollisuudet (4.1§)**

Sosiaalihuollon ammattihenkilön ammatillisen toiminnan päämääränä on

- sos. toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen
- syrjäytymisen ehkäiseminen ja
- hyvinvoinnin lisääminen

Arki, arvot, elämä, etiikka (Talentia) Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet:

http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf

Ammattieettiset velvollisuudet (4.2§)

Sosiaalihuollon ammattihenkilön velvollisuutena on ammattitoiminnassaan noudattaa mitä:

- sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä
- asiakastietojen käsittelystä on säädetty

Sosiaalihuollon lainsäädäntö

Valvira

Asiakaslaki (812/2000)-> salassapito, asiakastietojen luovuttaminen

Asiakastietolaki (159/2007)-> asiakas- ja potilastietojen sähköinen käsittely, tietosuojavastaava ja tietosuojan omavalvonnasta

Julkisuuslaki (621/1999) → asiakirjojen julkisuus

Henkilötietolaki (523/1999) → salassa pidettävien henkilötietojen käsittely

Asiakasasiakirjalaki (254/2015) → asiakastietojen kirjaaminen 1.4.2015

Hallintolaki (434/2003) → hyvän hallinnon periaatteet: palveluperiaate, palvelun asianmukaisuus, neuvonta, hyvän kielenkäytön vaatimus, viranomaisten yhteistyöstä

Valvira

Ammattipätevyyden ylläpitäminen ja osaamisen kehittäminen (5 ja 6 §)

Ammattihenkilön velvollisuutena on:

- ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan
- perehtyä ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin
- työnantajan velvollisuus on luoda edellytykset perehdyttämiselle ja täydennyskoulutukselle
- salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa tietoja valvontaviranomaisille

Määräyksiä ovat antaneet mm. Valvira omavalvonnasta ja THL mm. tietoturvan omavalvonnasta ja viimeisimpänä sosiaalihuollon palvelutehtävien luokituksesta (1/2016)

Sos.t.t:n erityiset velvollisuudet (9 §)

Sosiaalityöntekijä vastaa:

- sosiaalityön **ammattillisesta johtamisesta**
- yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalityön **asiakas- ja asiantuntijatyöstä**
- sosiaalityön vaikutusten seurannasta ja arvioinnista
- muun lain perusteella säädetyistä **sosiaalityön antamisesta ja päätöksenteosta**

Tilapäinen toimiminen (12 §)

Sosiaalityöntekijän ammatissa voi tilapäisesti toimia enintään vuoden opiskelija, joka on suorittanut sosiaalityön aineopinnot ja *(siihen liittyvän)* käytännön harjoittelun.

Sosionomin ja geronomin ammatissa voi toimia ko. ammattiin opiskeleva tai sos. alalle soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut, jolla on riittävät edellytykset ammatissa toimimiseen

Tutkinnon soveltuvuuden ja riittävien edellytysten täyttymisen arvioi työnantaja.

Opiskelijat toimivat pätevän s.t.t:n johdon ja valvonnan alla

Jos Valvira antaa tilapäisesti toimivalle valvontatoimenpiteenä huomautuksen, kirjallisen varoituksen tai turvaamistoimenpiteen, henkilön tiedot ja seuraamus kirjataan rekisteriin...

Ammatillinen toimintakyky ja terveys

Ammatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittäminen (19.1§)

Jos on perusteltua aiheutta epäillä, että ammattihenkilö on:

- sairauden
- päihteiden väärinkäytön
- heikentyneen toimintakyvyn tai
- muun vastaavan syyn vuoksi

kykenemätön toimimaan ammatissa, Valvira voi määrätä lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimuksiin.

Ammattitaidon selvittäminen (19.2 §)

Valvira voi velvoittaa ammattitaitojen tai -tietojen tutkimiseksi työkokeiluun, työnäytteeseen tai kuulusteluun, jos on perusteltua aihetta epäillä, että ammattihenkilön

- ammatinharjoittamistaidoissa tai
- ammattitiedoissa

on puutteita

Jos työntekijä kieltäytyy em. tutkimuksesta tai selvityksestä, **Valvira voi kieltää** harjoittamasta ammattia tai käyttämästä nimikesuojattua ammattinimikettä

Seuraamukset (20.1 §)

Jos ammattihenkilö:

1. laiminlyö 4–6 §:ssä säädetyn velvollisuuden
 - lainsäädännön noudattaminen
 - ammattipätevyyden ylläpitäminen ja osaamisen kehittäminen
 - tietojen antaminen valvontaviranomaiselle
2. suorittaa tehtäviä, joihin hänen koulutustaan tai ammattitaitoaan on pidettävä selvästi riittämättöminä
3. toimii ammattitoiminnassaan muuten olennaisesti virheellisesti

Seuraamukset (20.2 §)

1. Valvira voi antaa **tarkempia määräyksiä** ammattitoimintaa varten
 2. **rajoittaa** laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta tai **poistaa** oikeuden määräajaksi tai toistaiseksi
 3. **kieltää** nimikesuojattua ammattihenkilöä **käyttämästä** ammattinimikettä määräajaksi tai toistaiseksi.
- kohtien 2 ja 3 mukaisia seuraamuksia voidaan määrätä vain, jos virheellinen toiminta tai tehtävien laiminlyönti on luonteeltaan vakavaa.
 - suhteellisuusperiaate ja lievimmän puuttumisen periaate

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen voitu määrätä toimimaan toisen ammattihenkilön ohjauksessa ja valvonnassa, tehtäviä on voitu rajoittaa tai on voitu määrätä **ilmoittamaan työpaikan vaihdoksesta**

Seuraamukset (20.3 §)

Aluehallintovirastot tai Valvira voivat:

1. kiinnittää huomiota asianmukaiseen ammattitoimintaan
2. kehottaa korjaamaan todettu puute tai epäkohta
3. antaa huomautuksen vastaisen varalle

suhteellisuusperiaate – valvonnassa arvioidaan, mitä henkilöltä voidaan kohtuudella edellyttää hänen koulutuksensa ja kokemuksensa huomioon ottaen tapahtumahetkellä vallinneissa olosuhteissa

- ei muutoksenhakuoikeutta

Kykenemättömyys toimia ammatissa (21 §)

Valvira voi päättää edellä 20 §:ssä mainitusta seuraamuksesta, jos ammattihenkilö on:

- sairauden
- päihteiden väärinkäytön
- heikentyneen toimintakyvyn tai
- muun vastaavan syyn perusteella
- taikka **perustellusti todetun** ammattitaidottomuuden vuoksi kykenemätön toimimaan ammatissa

Ammattitoiminnassa tehty rikos (22 §)

Jos ammattihenkilö on tuomioistuimessa tuomittu vankeusrangaistukseen rikoksesta, jonka hän on tehnyt ammattitoiminnassaan ja sen perusteella voidaan epäillä, että ammatissa jatkaminen vaarantaisi asiakasturvallisuutta:

Valvira voi:

- rajoittaa laillistetun ammatinharjoittamisoikeutta tai poistaa sen toistaiseksi
- kieltää käyttämästä nimikesuojattua ammattinimikettä toistaiseksi
- erittäin raskauttavissa tilanteissa oikeuksia voidaan rajoittaa pysyvästi

Väliaikaiset turvaamistoimenpiteet (23 §)

Koskevat 19 – 22 §:ssä säädettyjä asioita

- ammattitoiminnan asianmukaisuus
- virheellinen menettely
- kykenemättömyys toimia ammatissa
- ammattitoiminnassa tehty rikos

Valvira voi asiakasturvallisuuden vaatiessa

- väliaikaisesti rajoittaa tai kieltää laillistettua ammattihenkilöä harjoittamasta ammattia
- väliaikaisesti kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä ammattinimikettä

Lievimmän puuttumisen periaate, ts. jos viranomaisella on riittävän luotettava tieto siitä, ettei henkilö aio hakeutua esim. sairausloman aikana tai lainkaan sos. ammattihenkilön tehtäviin, ei ole perusteita määrätä väliaikaista turvaamistoimenpidettä.

Kirjallinen varoitus (25 §)

Valvira voi antaa kirjallisen varoituksen,

jos ammattihenkilö on ammattitoiminnassaan menetellyt vastoin lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä taikka syyllistynyt tehtävässään muutoin virheellisyyteen tai laiminlyöntiin.

Valviran on hakemuksesta (26 §)

- palautettava ammatinharjoittamisoikeus
- poistettava rajoitus
- palautettava ammattinimikkeen käyttöoikeus,

kun sen aiheuttanut syy on lakannut

Kuulutukset virallisessa lehdessä (29 §)

Muutoksenhaku (30 §)

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

- päätöksestä, jolla henkilö määrätään ammatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittämiseen tai
- valvontalautakunnan päätöksestä
- ammattitaidon selvittämiseen
- kirjalliseen varoitukseen

Oikaisuvaatimus Valviraan > hallinto-oikeuteen

- rekisteröintiä koskevista päätöksistä

Valvira

Kiitos!